

מדיניות לצמצום פערים בין החינוך הערבי לעברי

ד"ר מריאן תחאוכו, ד"ר עידית קלישר, קיריל מושקלב, חנין מטר
מכון אהרן למדיניות כלכלית, המרכז הבינתחומי הרצליה

אסף גבע, נג'יב עמרייה
אגף הכלכלן הראשי משרד האוצר

בוגרי החינוך הערבי מתקשים להשתלב באקדמיה ובשוק העבודה

בוגרי מערכת החינוך הערבית בעלי
הישגים וכישורים נמוכים

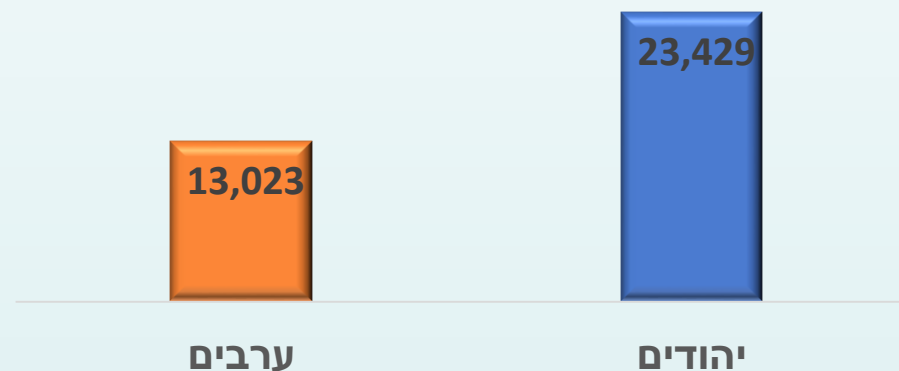
לא מצליחים להשתלב בהשכלה העל-
תיכונית/אקדמית או בתעסוקה איכותיות

שיעור חסרי המעש גבוה בקרב הצעירים
והצעירות הערבים

ההכנסה של משק בית ערבי היא מחצית מזו של
משק בית יהודי

הכנסה כלכלית ממוצעת של משקי הבית כשראש משק הבית
בגילאים 30-54

*מקור: עיבודים לנתוני סקר הוצאות 2018

2/3 מהפער מקורו בפערים ברמה
ובאיכות ההשכלה

הפערים בין תלמידים ערבים ליהודים בהישגים וביכולות נשמרים גם כאשר משווים בין תלמידים מאותו רקע חברתי-כלכלי

אם כך, ממה נובעים הפערים?

פערים משמעותיים באיכות ההוראה והניהול

- הסטודנטים הערבים לחינוך והוראה בעלי נתוני פתיחה נמוכים מהסטודנטים היהודים באותו תחום, ומרוב הסטודנטים הערבים בתחומים האחרים
- ההישגים של הסטודנטים הערבים במכללות לחינוך במגמת ירידה משמעותית בשנים האחרונות
- 28% מהמורים החדשים ב-2019 למדו בחו"ל, בעיקר ברשות הפלסטינית
- רמת המיומנויות של המורים בחינוך הערבי נמוכה משמעותית ביחס למורים בחינוך העברי, בין היתר באוריינות דיגיטלית – חסם משמעותי בהטמעת כלים דיגיטליים בחינוך הערבי

פערי תקצוב ופערים בתשתיות

- פערי תקצוב בכל שלבי החינוך, בעיקר בתיכונים
- ההוצאה לחינוך ברשויות המקומיות הערביות נמוכה יותר, וההשקעה של משקי הבית בחינוך נמוכה יותר (גם בהשוואה בין משקי בית מרקע חברתי-כלכלי דומה)
- פערים בתשתיות בתי הספר (מרחבי הוראה, תשתיות פיזיות, חומרי הוראה ולמידה...)
- פערים בתשתיות דיגיטליות בבתי הספר וגם בבתים – חסם משמעותי בהטמעת כלים דיגיטליים במערכת החינוך
- מחסור במסגרות איכותיות של חינוך בלתי פורמלי

החזון: מערכת החינוך תספק לבוגריה את הכלים הנדרשים להשתלבות מיטבית בחברה ובתעסוקה

לרבות השתלבות בהשכלה הגבוהה ובהשכלה העל-תיכונית שאינה אקדמית

יעדים והמלצות החוקרים למערכת החינוך לדיון

שיפור איכות ההוראה

זרם

(כ-5% מדי שנה)

**טיוב מנגנון ההשמה של המורים כך
שהטובים ביותר ייקלטו במערכת**

– מבדק חיצוני אחיד

- בקיאות בתחום ההוראה
- מיומנויות הוראה (היבט פסיכולוגי, ניהול כיתה..)

– דירוג מועמדים על ידי בתי ספר ולהפך
ליצירת התאמה טובה

מלאי

פיתוח מקצועי איכותי

- הגדרת מדדים לאיכות ההשתלמויות
- הכללת מרכיב יישומי מעבר לתיאורטי
- תצפיות ומשובים

עידוד תחלופה איכותית

- תמרוץ פרישת מורים לאיכותיים

שיפור איכות הניהול

זרם

- יצירת מנגנון השמה של המנהלים כך שהטובים ביותר ייקלטו במערכת – ועדת בוחנים מרכזית במטה משרד החינוך

מלאי

- ליווי ופיתוח מקצועי לאיתנות ניהולית
- תגמול דיפרנציאלי למנהלים (כולל הוקרה ופרסים)
- יש להגדיר מדדים לאיכות הניהול

שיפור הבקיאות בשפה העברית

- התאמת התוכן הפדגוגי של לימודי העברית לצרכים באקדמיה ובשוק העבודה (כולל תרבותית), בדגש על השפה הדבורה

– 3 יחידות לימוד: מוכוון לשוק העבודה ולהתנהלות יומיומית

– 5 יחידות לימוד: מוכוון לאקדמיה

הפרדה לפי רמות הלימוד השונות,
בדומה לאנגלית ומתמטיקה,
מתחילת התיכון

- חשיפה לתלמידים ולמורים, דוברי עברית שפת-אם, בחינוך הפורמלי והבלתי פורמלי

- קביעת תנאי סף להוראת העברית כשפה שנייה/זרה

- קביעת יעדים מדידים לרמת העברית בכל שלבי החינוך

היעד לבגרות*: 90% מהבוגרים ייגשו לפחות ל-3 יח"ל,
לפחות מחציתם ל-5 יח"ל

*בהתאם לשינויים בתכנית הלימודים המוצעים לעיל

הטמעת שימוש בכלים דיגיטליים

• תשתיות דיגיטליות

- מרחבי למידה מתוקשבים בבתי הספר הזמינים גם בשעות אחר הצהרים
- חיזוק מערך תמיכת התקשוב ברמת בית הספר

• פיתוח מיומנויות דיגיטליות

- סדנאות לפיתוח אוריינות דיגיטלית ומיומנויות הוראה דיגיטליות למורים
- הכללת פיתוח אוריינות דיגיטלית כחלק מתכנית הלימודים הסדירה

• שימוש באמצעים דיגיטליים בהוראה

- הטמעת למידה היברידית
 - גישור על מחסור במורי מקצוע בתחומים שונים
- הטמעת כלים דיגיטליים בהוראה בכל התחומים

השקעה וקביעת יעדים לכלל הרמות בסיום התיכון

- הגדרת יעדים לרמות שונות של תעודות סיום י"ב
 - בגרות בהצטיינות/לאקדמיה, בגרות למה"ט/י"ג-י"ד, ללא תעודת בגרות/מסלול חליפי לבגרות/מקצועי, נשירה
 - מדידת שיעורי הקבוצות מתוך השנתון ולא מתוך הלומדים בי"ב
 - יעדים ספציפיים לפי קבוצת האוכלוסייה והמגדר
- ניהול בחינות הבגרות באופן חיצוני בדומה לפסיכומטרי
- תמיכה בתלמידים המתקשים
 - פיילוט לתכניות כגון "סטארט" במגזר הערבי
 - שיפור איכות ותדמית המסלולים המקצועיים/חליפיים בגרות
- איבחון, מידע והכוונה למיצוי הפוטנציאל של כלל התלמידים מתחילת התיכון

משאבים

- **פערי תקצוב**

– השוואת התקצוב לתלמיד תוך חלוקת משאבים יעילה המתחשבת בגורמים לפערים שתוביל להשגת היעדים

- **החינוך הבלתי-פורמלי כמשאב נוסף להשגת היעדים**

– עברית, כישורים רכים, מיומנויות דיגיטליות, זהות אזרחית-לאומית, אינטגרציה עם החברה הכללית...

– תיאום ושיתוף פעולה עם החינוך הפורמלי להשגת היעדים